

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Miljø og havbruksforvaltning

Statssekretær Heidi Sørensen
Oslo 18. mars 2010

Foto: Miljøverndepartementet

Takk for invitasjonen! Jeg setter pris på å få komme hit i dag og snakke om miljø og havbruk.

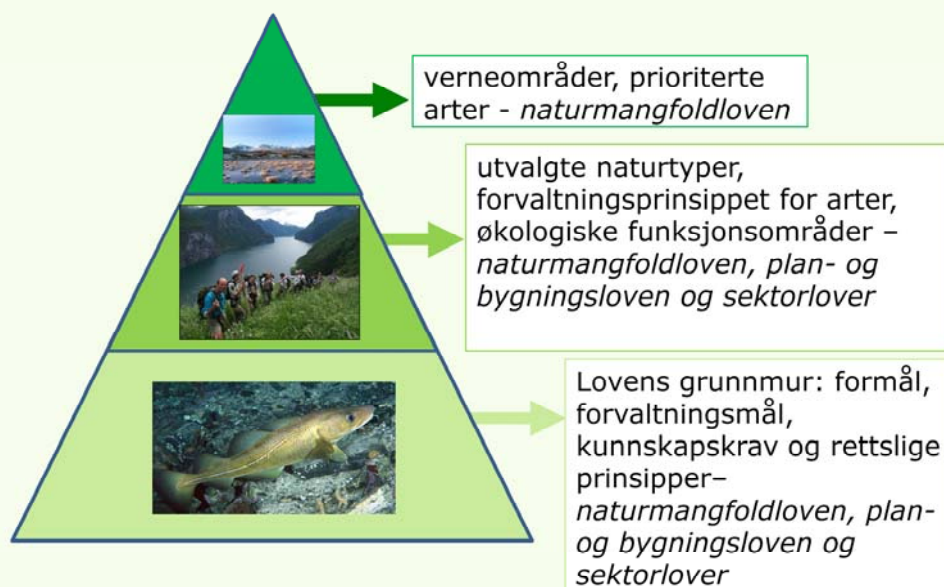

Med forvaltningsreformen har fylkeskommunene fått en sentral rolle i havbruksforvaltningen.

Dere har nå fått et viktig og tungt ansvar blant annet med å behandle søknader om tillatelser til akvakultur.

Som kjent er vi i dag inne i en periode hvor det er stort fokus på havbruksnæringens miljømessige bærekraft, hvor særlig spørsmål om påvirkninger på villaks er et viktig tema.

Naturmangfoldlovens hovedgrep

Kilde: Miljøverndepartementet

Verneområder og prioriterte arter. Det mest verdifulle – indrefiléten av norsk natur

Mellomsjiktet – natur som krever spesielle hensyn. Utvalgte naturtyper, der man må sikre arter gjennom bærekraftig bruk (høsting og fangst) og der noe truer natur (fremmede organismer)

Grunnmuren. Formål, forvaltningsmål og prinsipper. Gjelder for alle tiltak som berører natur, herunder vurderinger om tillatelse til akvakultur er miljømessig forsvarlig eller ikke.

Bildet viser innhenting av kunnskap om havet i forskningsprogrammet Mareano.

Del av lovens grunnmur.

Kunnskapskravet er også en del av lovens grunnmur: Gjelder ved alle offentlige beslutninger som kan berøre naturens mangfold. Både ved vedtak om vern og ved vedtak etter andre lover som berører natur. Vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert kunnskap.

Samlet belastning.

Paragrafen skal sikre at nye påvirkninger underlegges en helhetsvurdering av hvilken belastning et økosystem vil bli utsatt for. Påvirkningen skal ikke vurderes isolert, men på bakgrunn av den miljøbelastning som allerede er skjedd gjennom andre påvirkninger. Særlig betydning dersom miljøbelastningen er ved en kritisk grense hvor selv en liten øking i belastning vil ha stor effekt på økosystemet.

Kostnadsdekning:

Første gang dette blir lovfestet. Sammen med prinsippet om samlet belastning og føre-var-prinsippet. Retningslinjer ved myndighetsutøving for beslutninger som berører naturens mangfold.

Kostnader ved å hindre eller begrense skade innbefatter alle kostnader ved forebyggende eller gjenopprettende tiltak. Kan også ligge kostnader for å fremskaffe kunnskap, men ansvaret for slike kostnader vil også følge av alminnelig forvaltningsrett.

Føre-var-prinsippet.

Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig.

Likevel kan det i en del tilfeller være tvil om konsekvensene for miljøet.

Prinsippet er en retningslinje for hvordan myndighetene skal håndtere slik tvil.

Kunnskapsmangelen kan gjelde usikkerhet om hvilke naturverdier som blir berørt,, eller usikkerhet om hvilken effekt en påvirkning vil ha.

Jo mindre kunnskap vi har, jo viktigere er føre-var-prinsippet!

Gjennom søknadsbehandlingen har fylkeskommune fått i ansvar å ivareta kravet i akvakulturloven om at tillatelse til akvakultur skal være miljømessig forsvarlig.

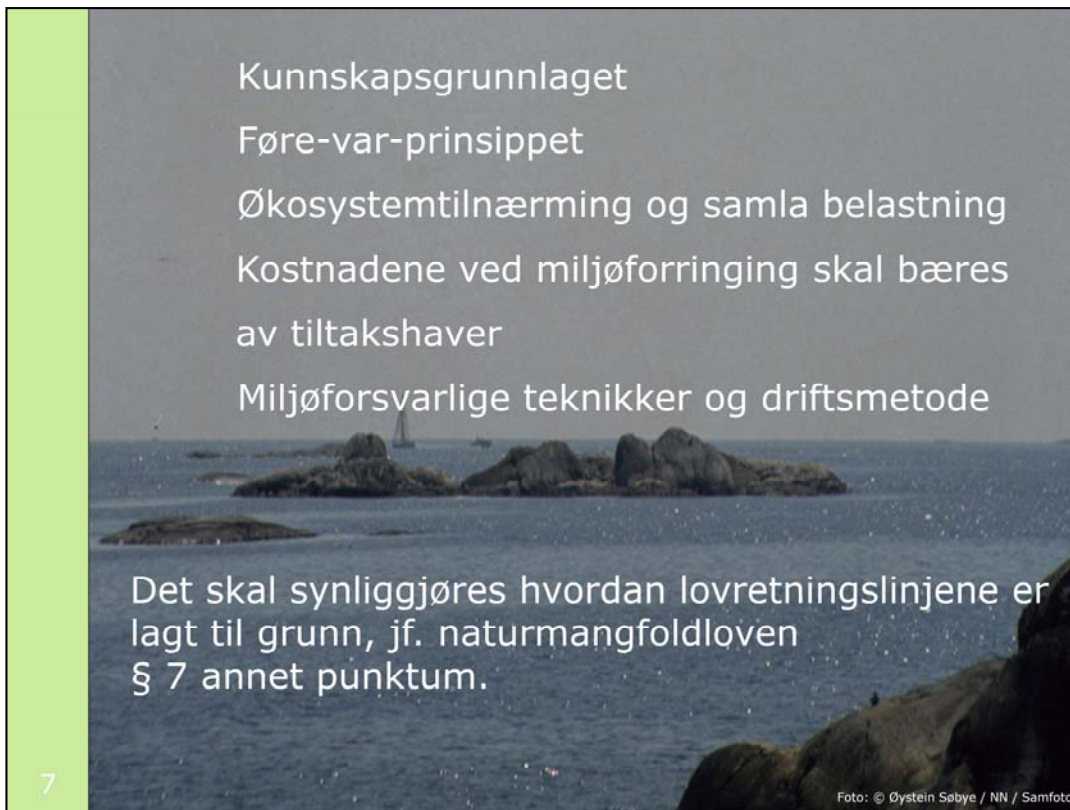
Akvakulturloven § 6 - Generelle vilkår for tildeling av akvakulturtillatelse

..."etter søknad gi tillatelse til akvakultur dersom:

a) det er miljømessig forsvarlig"...

I vurderinger av *miljømessig forsvarlighet* skal naturmangfoldlovens alminnelige prinsipper legges til grunn og synliggjøres i vedtakene.

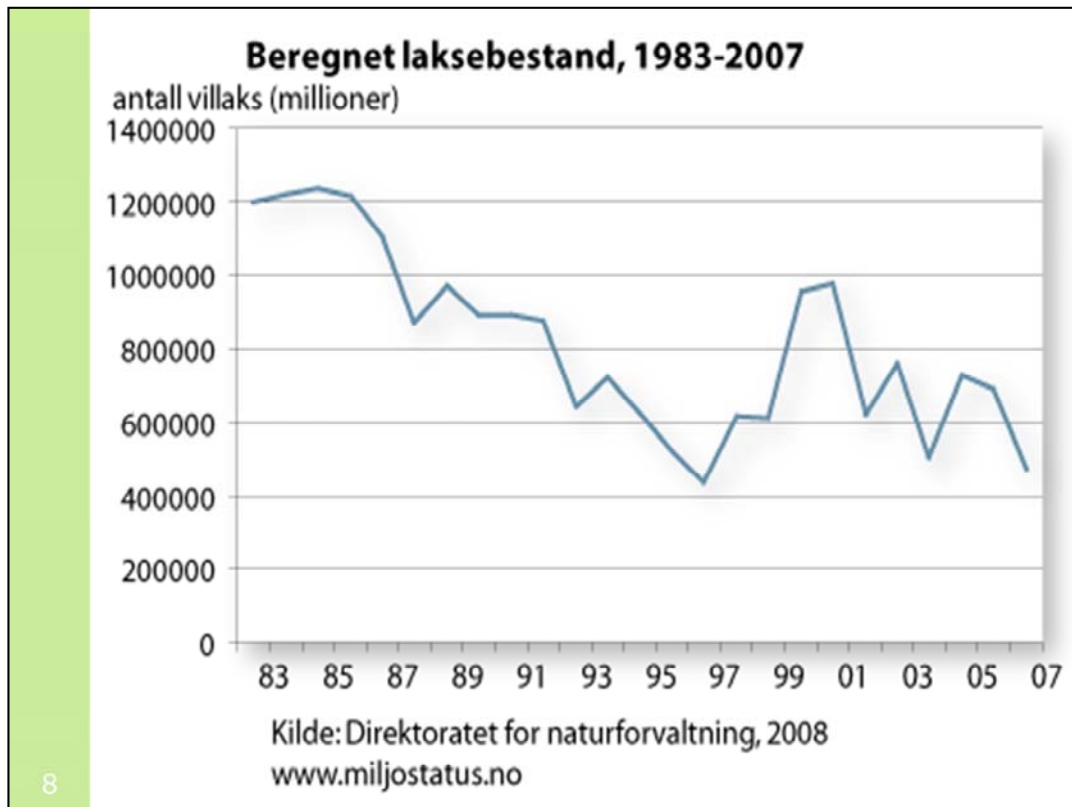
Det er derfor viktig at man i tillegg til akvakulturregelverket setter seg godt inn i og anvender naturmangfoldlovens bestemmelser som er relevant for dette arbeidet.

Formålet og alminnelige prinsipper i naturmangfoldloven skal legges til grunn som retningslinjer ved offentlig myndighetsutøving.

- Kunnskapsgrunnlaget
- Føre-var-prinsippet
- Økosystemtilnærming og samla belastning
- Kostnadene ved miljøforringing skal bæres av tiltakshaver
- Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetode

Det skal synliggjøres hvordan lovretningslinjene er lagt til grunn, jf. naturmangfoldloven § 7 annet punktum.

Havbruk og villaks har i den siste tiden fått stor oppmerksomhet. Regjeringens politikk om villaksen er nedfelt i en Stortingsproposisjon om villaksen som regjeringen la fram i slutten av 2006.

Siden 1960 og fram til i dag, har vi registrert en omfattende nedgang av atlantisk laks.

Om lag 1/3 av totalbestanden har sine gyteområder i Norge. Vi har derfor et særskilt forvaltningsansvar for arten.

Naturlige svingninger i takt med næringstilgang og vanntemperatur har vi alltid sett, men trenden er sterkt nedadgående og svært illevarslende.

Hvorfor skjer dette ?

Trusselfaktorene for villaks er todelte:

Ferskvann

I ferskvann står gyro, forsurening, vannkraftutbygging og andre inngrep for de største truslene for villaksen.

Grovt sett kan vi si at mangeårig innsats gjør at vi har disse trusselfaktorene under kontroll (vis til Rana, og at dette lover godt for Vefsna).

Sjøen/havet

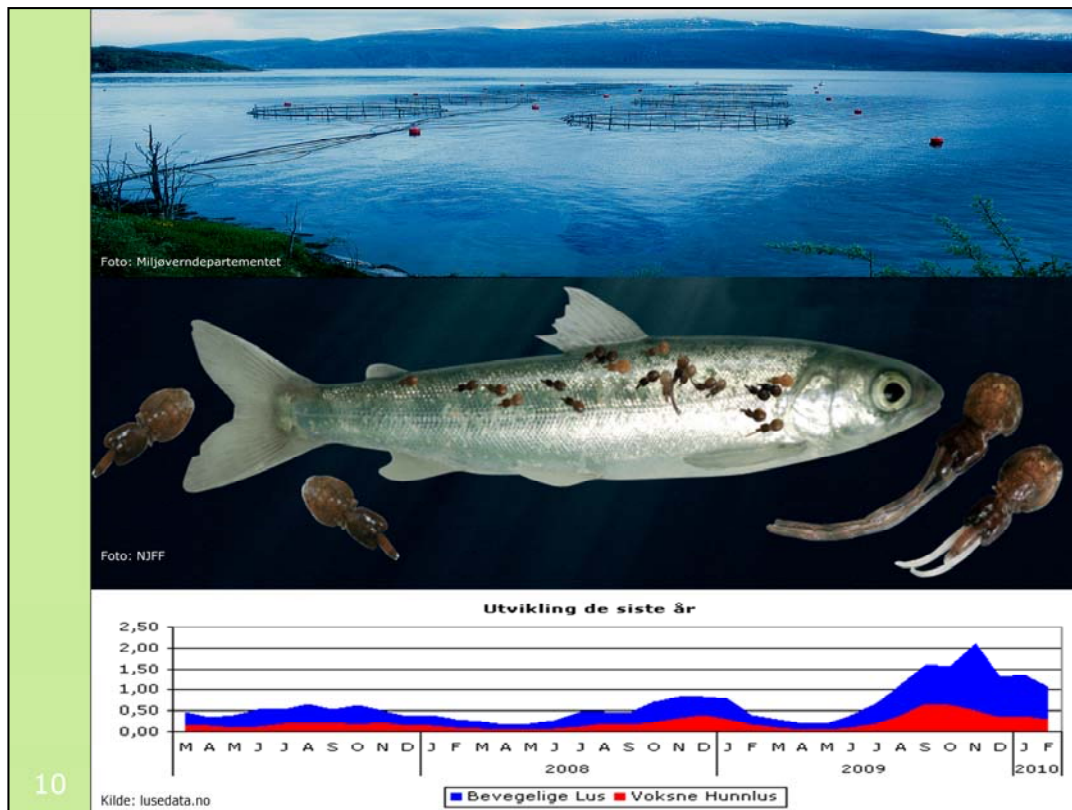
Havbruksnæringen står samlet sett for de største truslene som vi ikke har kontroll med for villaksen i dag.

Jeg er spesielt bekymret for rømmings-og luseproblematikken.

Vi ser også at høsting av villaks ikke kan gi negative effekter - ikke minst i sjølaksefisket der livskraftige og sårbare bestander kan landes i samme fangst.

I tillegg er det slik at endringer og naturlige variasjoner i økosystemet i havet er av stor betydning for villaksens oppvekstforhold og dermed sjøoverlevelse. Disse påvirkningsfaktorene kan imidlertid vanskelig styres ut fra hensynet til villaksen. Overlevelsen i havet må derfor betraktes som en rammebetingelse for de ville laksebestandene.

Gyro, lakselus og rømt oppdrettsfisk er de største utfordringene, og kan hver for seg utrydde villaksen

Figuren nederst viser at det er grunn til stor bekymring for villaks og sjørret.

De lusetallene som Mattilsynet meldte om høsten 2009, er ikke forenlig med miljømessig bærekraft.

Flere oppdrettslaks i sjøen gir flere verter for lusa å formere seg på. Et økende omfang av nedsatt følsomhet og påvist resistens mot avlusningsmidler, gjør situasjonen svært alvorlig.

I tillegg til villaks og sjørret som det har vært mye fokus på, skal også annet naturmangfold og friluftslivsinteresser ivaretas.

Naturmangfold – sårbare arter: Hubro har for eksempel vært årsaken til at fylkesmennene har frarådet tillatelse til akvakultur pga. forstyrrelsesproblematikk.

Forurensning – utslipp av miljøskadelige stoffer: Et middels stort oppdrettsanlegg kan i følge Klima- og forurensningsdirektoratet slippe ut like mye næringsstoffer i sjøen som en by med 50. 000 innbyggere.

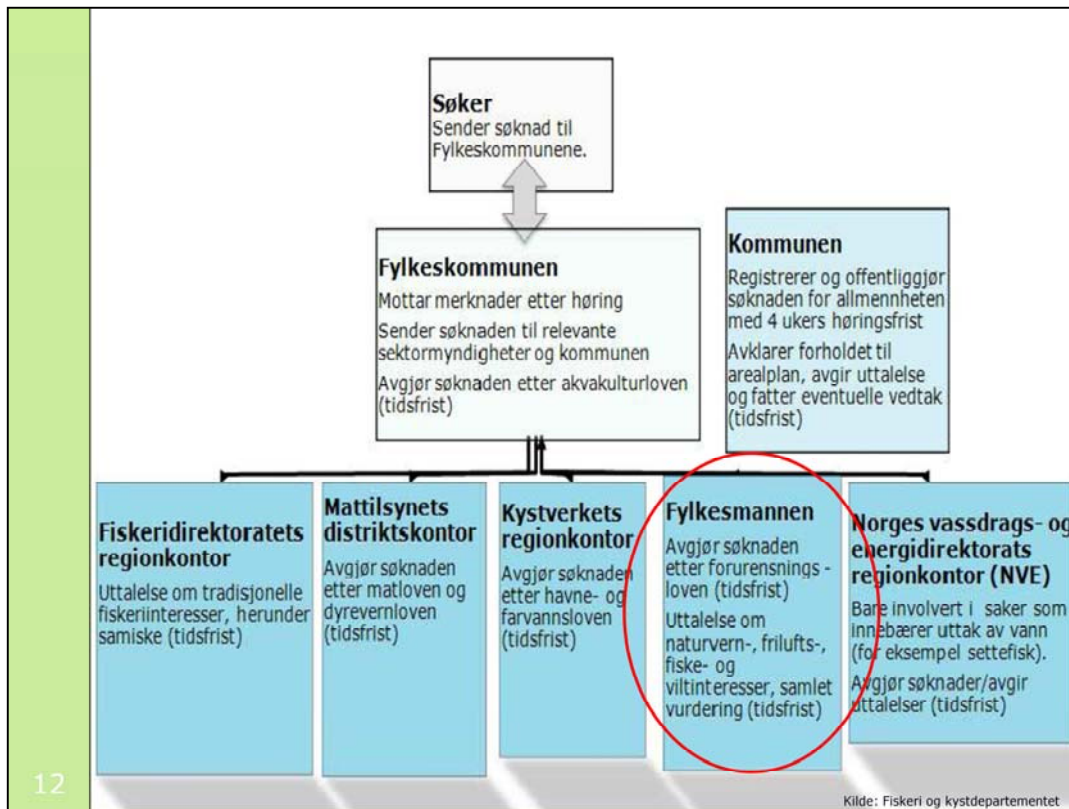
Slik forurensning kan i verste fall føre til færre dyr og planter i sjøen og gi en livløs bunn. Det vil igjen forringe verdien av fiske, friluftsliv og turisme.

De siste beregningene viser at utslippene av nitrogen og fosfor til norskekysten har økt med henholdsvis 20 prosent og 55 prosent siden 2000. Hele økningen skyldes fiskeoppdrett.

Også utslipp av enkelte kjemikalier er uheldig for miljøet.

Tillatelse til akvakultur krever utslippstillatelse fra fylkesmannen. Klima- og forurensningsdirektoratet er klageinstans

Friluftsliv: Konflikter med ulike friluftslivsinteresser, fiske, fritidsbåter, turområder osv.

De mange aktørene viser hvor mange hensyn som må tas i saksbehandlingen – dette er krevende.

Det er viktig at fylkesmannens tilrådninger tillegges stor vekt, og fylkeskommunen og fylkesmannen har et tett og godt samarbeid.

Fylkeskommunen har ansvar for å ta vare på naturmangfoldet i arbeidet med akvakultur

Fylkesmannen er deres fremste miljøfaglige rådgiver

13

Foto: Torkjell Morset

Fylkeskommunen er tillagt et stort ansvar for å ivareta naturmangfoldet i sitt arbeid med akvakultur.

Fylkesmannen er deres fremste miljøfaglige rådgiver!

Takk for oppmerksomheten!